

Handreiking Dagbesteding in de Gehandicaptenzorg

21 juli 2020

Inhoudsopgave

Inhoud

Inleiding	3
Uitgangspunten en randvoorwaarden	4
Algemene maatregelen	4
Omgaan met de norm van 1,5 meter afstand	8
Invulling op maat	9
Vervoer van en naar dagbesteding	11
Goede communicatie	12

Inleiding

Op 19 mei heeft de minister een routekaart voor veilige en passende zorg en ondersteuning voor kwetsbare mensen gepresenteerd. Deze handreiking voor dagbesteding in de gehandicaptenzorg hoort bij deze routekaart. Op 25 juni heeft het kabinet nieuwe maatregelen afgekondigd: 'Er mag meer maar alles op anderhalve meter'. Dit is de aanleiding geweest om een nieuwe versie van de handreiking te ontwikkelen. De versie van 29 mei komt hiermee te vervallen.

In deze nieuwe versie van de handreiking wordt een aantal uitgangspunten en randvoorwaarden beschreven voor het organiseren van dagbesteding voor mensen (volwassenen) met een beperking. Het gaat hierbij zowel om mensen die thuis wonen, als mensen die op een locatie van een zorgorganisatie wonen. Voor zelfstandig wonende cliënten of cliënten die bij familie thuis wonen kan dagbesteding een onderdeel van een breder ondersteuningsaanbod zijn, bijvoorbeeld ambulante begeleiding, logeren of vakantieopvang. Deze handreiking beperkt zich echter tot dagbesteding.

Uitgangspunt in deze nieuwe versie van de handreiking is het zo goed en zo maximaal mogelijk invullen van de dagbesteding. Indien dit op een veilige manier kan, is dat waar mogelijk en gewenst op dezelfde manier en locatie als vóór medio maart. Dat betekent dat de invulling van dagbesteding ook de komende periode nog anders kan zijn dan vóór de corona-periode, zolang de algemene maatregelen gelden.

Het zo goed en zo maximaal mogelijk invullen van de dagbesteding in deze corona-periode vraagt veel van cliënten en hun netwerk. Het organiseren van de dagbesteding vraagt ook veel van organisaties en flexibiliteit van medewerkers. Dat vraagt organisatiekracht en goede communicatie met de cliënt, het directe netwerk van de cliënt, binnen de organisatie en vaak ook afstemming met andere zorgaanbieders of organisaties. Daarnaast zijn er ook vragen en zorgen van organisaties over de bekostiging. Deze organisatorische en financiële vragen beantwoordt deze handreiking niet. Vanuit VGN worden deze punten, in overleg met de sector en samen met andere branches, geagendeerd.

Deze handreiking is ontwikkeld door de VGN in samenwerking met het platform dagbesteding van de VGN, Iederin, LFB, LSR, KansPlus, Per Saldo, NVAVG, NVO en de Federatie Landbouw & Zorg en de BVKZ. De paragraaf over vervoer is afgestemd met Koninklijk Nederlands Vervoer (KNV).

Deze handreiking zal als dat nodig is op basis van nieuwe informatie en actuele ontwikkelingen worden aangepast.

Uitgangspunten en randvoorwaarden

Algemene maatregelen

Ook voor dagbesteding in de gehandicaptenzorg vormen de algemene maatregelen van het RIVM nog steeds het uitgangspunt om verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Dit geldt voor zowel cliënten als medewerkers zolang dat deze maatregelen van toepassing blijven. Dit betekent:

Verkouden of andere klachten?

Het is belangrijk om met cliënten en/of verwanten of de woonbegeleiders vooraf goede afspraken te maken over de [gezondheidscheck](#). Deze bestaat uit enkele korte vragen om na te gaan of er een risico is op corona.

Als uit de gezondheidscheck blijkt dat:

- er sprake is van klachten die passen bij het nieuwe coronavirus, komt de cliënt niet naar de dagbesteding. Er is dan eerst een test nodig. In afwachting van de uitkomst van de test komt een cliënt niet naar de dagbesteding.
- huisgenoten of medebewoners van een cliënt luchtwegklachten, koorts en/of benauwdheid hebben komt de cliënt niet naar de dagbesteding. Ook dan komt in afwachting van de uitkomst van de test een cliënt niet naar de dagbesteding.

Het kan voorkomen dat klachten zich gedurende de dag ontwikkelen. Zorg in dat geval meteen voor isolatie van de cliënt en dat de cliënt direct naar huis gaat.

Meer informatie?

- Informatie van Rijksoverheid over [testen en thuisblijven bij klachten](#)
- [Testbeleid bij COVID-19](#)

Testbeleid en gebruik PBM voor medewerkers

Cliënten komen niet naar de dagbesteding bij klachten. Ook medewerkers met coronagerelateerde klachten, zoals neusverkoudheid, hoesten, benauwdheid of koorts, laten zich meteen testen en blijven thuis. Dit zou betekenen dat het gebruik van PBM in principe niet nodig is binnen de dagbesteding, tenzij de normale protocollen van een (medische) zorghandeling dit vragen. Mochten er toch situaties ontstaan waarin twijfel is of de inzet van PBM nodig is, dan bieden de volgende handreiking en richtlijnen rond inzet PBM en testbeleid handvatten en meer informatie.

Meer informatie:

- [Overzicht Richtlijnen Testbeleid en gebruik PBM \(versie 20 juli\)](#) voor medewerkers in de gehandicaptenzorg.
- [Richtlijn gebruik PBM voor zorgprofessionals buiten ziekenhuizen](#)
- [Testbeleid bij COVID-19](#).

Kwetsbare medewerkers en medewerkers met kwetsbare huisgenoten

Blijf ook rekening houden met de [aandachtspunten](#) die het RIVM heeft ontwikkeld rondom de inzet van kwetsbare medewerkers. Kwetsbare medewerkers zijn medewerkers die een verhoogd risico lopen om ernstig ziek te worden bij besmetting met het coronavirus.

Voor medewerkers die een [huisgenoot](#) zijn van iemand met een kwetsbare gezondheid geeft het RIVM aan dat het belangrijk is dat ze de maatregelen, net zoals iedereen, zo goed mogelijk opvolgen om een COVID-19 besmetting te voorkomen.

Hygiëne

Het is belangrijk om extra alert te zijn op de normale hygiëne. Meer informatie over hygiëne is te vinden via:

- Informatie over hygiëne en COVID-19 op de [website van het RIVM](#)
- [Hygiënerichtlijn](#) instellingen voor volwassenen met een lichamelijke of verstandelijke beperking van het RIVM.
- [Infographic Hygiëneregels](#)
- [Infographic Hygiëneregels](#), versie voor laaggeletterden

Handvatten om de algemene maatregelen op een locatie te borgen:

- Zorg voor voldoende mogelijkheden om handen te wassen.
- Hang Infographics op met informatie over de algemene maatregelen.
- Richt ruimten zo in dat het hanteren van afstand makkelijker is.
- Denk aan vaste looppaden en routes in ruimten en op gangen en geef deze duidelijk aan.
- Indien mogelijk: gebruik een ingang naar binnen en een uitgang naar buiten op de locatie.
- Bepaal vooraf per locatie hoeveel mensen in een ruimte mogen verblijven/ hoe groot de groep kan zijn per ruimte.
- Als je gemeenschappelijke ruimten gebruikt, denk dan aan bijvoorbeeld een wisselschema voor verschillende groepen met tussentijdse schoonmaak.
- Denk na over hoe je lunch en koffiepauze organiseert.
- Op plekken waar je met cliënten buiten kan werken, is er meer ruimte om meer cliënten dagbesteding te bieden. Denk vooraf wel aan een alternatief voor slecht weer.
- Zorg ervoor dat werkplekken en gebruikte materialen of gereedschap wordt gedesinfecteerd voor én na gebruik.

Meer informatie:

- [Generiek kader Coronamaatregelen](#) van het RIVM

Omgaan met de norm van 1,5 meter afstand

Het houden van 1,5 meter afstand is een norm die op dit moment het algemene uitgangspunt is. Dit is het ook het uitgangspunt voor de dagbesteding in de gehandicaptenzorg. Het hanteren van deze afstand is binnen de gehandicaptenzorg echter niet altijd realistisch. Bijvoorbeeld omdat cliënten de betekenis van deze maatregel niet begrijpen of nabijheid nodig hebben tijdens begeleiding of persoonlijke verzorging. Het [RIVM](#) geeft ruimte om, in het contact tussen cliënten en begeleiders, als het niet mogelijk is afstand te houden, tijdelijk de anderhalve meter los te laten.

Om het risico op verspreiding van het coronavirus toch zoveel mogelijk te beperken een aantal handvatten wanneer het houden van 1,5 meter afstand niet mogelijk is.

Handvatten wanneer 1,5 meter afstand houden niet mogelijk is:

- Werk in kleinere groepen, zodat je met minder mensen tegelijk in een ruimte bent en op die manier toch zoveel mogelijk onderling afstand kan houden.
- Werk zoveel mogelijk in vaste groepen binnen de dagbesteding.
- Kijk ook naar het aantal dagbestedingslocaties dat een cliënt bezoekt.
- Deelnemers blijven zoveel mogelijk binnen één ruimte. Beperk wisselingen van ruimten.
- Als wel gewisseld wordt van ruimte, denk aan extra handen wassen enz.
- Tijdens persoonlijke verzorging gelden de algemene hygiënemaatregelen, eventueel aangevuld met persoonlijke beschermingsmiddelen die normaal - voor de coronacrisis - ook gebruikt werden.
- Als inzet van paramedische zorg tijdens de dagbesteding nodig is, dan is dat mogelijk. Ook hiervoor geeft het [generiek kader coronamaatregelen handvatten](#).

Invulling op maat

De dagbesteding in de gehandicaptenzorg kent een grote diversiteit, cliënten en vormen van dagbesteding verschillen. Het gaat om dagbesteding voor de brede groep mensen met een (licht) verstandelijke beperking, lichamelijke beperkingen, zintuiglijke beperkingen, mensen met (ernstige) meervoudige beperkingen en mensen met niet aangeboren hersenletsel. Het gaat om cliënten van diverse leeftijden. Er kan ook sprake zijn van bijkomende problematiek. Denk bijvoorbeeld aan gedrags- of gezondheidsproblemen. Deze diversiteit vraagt om een invulling op maat bij het invullen van de dagbesteding binnen de algemene maatregelen en in het bijzonder de 1,5 meter maatregel.

Handvatten voor een invulling op maat:

- Uitgangspunt in deze nieuwe versie van de handreiking is het zo goed en zo maximaal mogelijk invullen van de dagbesteding. Indien dit op een veilige manier kan, is dat waar mogelijk en gewenst op dezelfde manier en locatie als voor medio maart.
- Maak afspraken over de invulling in samenspraak met de cliënt en zijn of haar netwerk. Neem daarbij ook de ervaringen met de alternatieve invulling van de dagbesteding in de afgelopen maanden mee.
- Dagbesteding is onderdeel van het ondersteuningsplan van de cliënt. Houd rekening met het doel van de dagbesteding. Ook wanneer tijdelijk nog een andere of alternatieve invulling van dagbesteding noodzakelijk of gewenst is.
- Leg de afspraken die gemaakt worden over de (tijdelijke) invulling van dagbesteding vast in het dossier of (als afspraak in) het ondersteuningsplan.
- Als verschillende aanbieders wonen en dagbesteding bieden aan dezelfde cliënt vraagt dit ook om een goede afstemming tussen de aanbieders over de invulling.

Kwetsbare cliënten

Sommige mensen hebben een grotere kans om ernstig ziek te worden als ze besmet zijn met het nieuwe coronavirus dan anderen. Wat we op dit moment

weten is dat mensen die tot een risicogroep behoren mensen zijn die een hoger risico hebben om ernstig ziek te worden door besmetting met het nieuwe coronavirus. Het gaat dan – in het algemeen – om mensen van 70 jaar en ouder en om mensen met onderliggende aandoeningen.

In het begin van de corona-uitbraak kregen mensen uit risicogroepen het advies om zoveel mogelijk thuis te blijven. Nu het virus beter onder controle is, is dat niet meer nodig. Wel wordt mensen uit risicogroepen aangeraden om extra voorzichtig te zijn en de maatregelen goed op te volgen. Meer informatie over risicogroepen en alle [algemene en aanvullende adviezen voor risicogroepen](#) zijn te vinden op de website van het RIVM.

Als het gaat om mensen met een beperking en kwetsbaarheid, zijn mensen met een verstandelijke beperking relatief op jongere leeftijd kwetsbaar. Zij hebben vermoedelijk ook op jongere leeftijd een verhoogd risico op een ernstig beloop van het coronavirus. Dit geldt bij mensen met een verstandelijke beperking voor de leeftijd vanaf 50 jaar.

Handvatten voor afwegingen bij kwetsbare cliënten:

- Mensen uit risicogroepen wordt aangeraden om extra voorzichtig te zijn en de maatregelen goed op te volgen. Op de [website van het RIVM](#) zijn algemene en aanvullende adviezen te vinden voor mensen uit risicogroepen.
- Voor alle cliënten is maatwerk belangrijk, maar zeker voor cliënten die in een risicogroep vallen.
- Extra voorzichtigheid is ook nodig voor cliënten waarbij in de begeleiding of verzorging veel fysiek contact plaatsvindt. Dit maakt cliënten ook kwetsbaar.
- Werk daarom zoveel als mogelijk in vaste groepen en kijk goed naar het aantal contacten dat een cliënt (contactcirkels) heeft.
- Heb aandacht voor afstemming tussen de woonlocatie, dagbesteding en de cliënt of zijn vertegenwoordiger als het gaat om (het beeld van) de mate van de kwetsbaarheid.
- Betrek bij twijfel naast de cliënt en zijn of haar vertegenwoordiger, ook de bij de cliënt betrokken arts bij het maken van afwegingen.

Vervoer van en naar dagbesteding

De organisatie van veilig vervoer is een cruciale randvoorwaarde om op specifieke dagbestedingslocaties weer dagbesteding te kunnen organiseren voor cliënten die niet zelfstandig kunnen reizen. Koninklijk Nederlands Vervoer heeft een '[Sectorprotocol veilig zorgvervoer vanaf 18 jaar](#)' opgesteld. Dit protocol is gemaakt voor vervoersbedrijven, maar biedt ook handvatten voor zorgorganisaties die het vervoer zelf organiseren.

Als vervoer naar dagbesteding wordt gedaan door een vervoersbedrijf, maak dan tijdig afspraken met de vervoerder. Betrek de vervoerder ook bij de plannen en bijbehorende termijnen voor invulling van de dagbesteding.

Meer informatie:

- [Sectorprotocol veilig zorgvervoer vanaf 18 jaar](#) van Koninklijk Nederlands Vervoer
- [Veelgestelde vragen bij sectorprotocollen](#) van Koninklijk Nederlands Vervoer
- [Stroomschema zorgvervoer en taxivervoer](#) op hoofdlijnen
- [Kader vervoer naar dagbesteding](#) van het RIVM

Goede Communicatie

Het zo goed en zo maximaal mogelijk invullen van de dagbesteding in deze corona-periode vraagt veel van cliënten en hun netwerk. Het vraagt ook veel van medewerkers en organisaties. Goede communicatie (samenspraak) met de cliënt, het directe netwerk van de cliënt en binnen de organisatie is essentieel. Het vraagt, waar nodig, ook afstemming met andere bij de dagbesteding betrokken zorgaanbieders of organisaties.

Er wordt door cliënten, verwanten en medewerkers veel waarde gehecht aan duidelijke en tijdige informatie over de vorm en invulling van de dagbesteding. Om begrip te krijgen én te houden voor de maatregelen, is het belangrijk dat er proactieve communicatie plaatsvindt, bijvoorbeeld door tijdig te overleggen over de wensen en de mogelijkheden van het dagbestedingsaanbod op de korte termijn en het perspectief zo lang de algemene RIVM-richtlijnen gelden. Dit is in de komende periode ook een belangrijk onderwerp bij besprekingen van het ondersteuningsplan.

Gezien de diversiteit van de cliënten en de diversiteit van de invulling van dagbesteding, is het van belang dat deze communicatie en samenspraak ook zoveel mogelijk op maat plaatsvindt. Wellicht ten overvloede: communiceer tijdig met zowel cliënten als hun netwerk.

